

Egy század arcai

[2014. március]

(RÉSZLETEK EGY HOSSZABB KÖLTEMÉNYBŐL)

Egy századnyi erdélyi,
honvédelemre alkalmatlan
közlegény állt hajdan
beszürkült Bukarestben
őrségben, lesben
kényszerszolgálatban.
'87 és '88-ban
a Nép Házának árnyékában;
közel az üres boltokhoz,
hol a fény nem jut szóhoz,
túlélési gyakorlatok kényszerében
tizenhat hónapnyi légszomj-létben.
(Részlet a Prológusból)

KORNÉL, A RAKTÁROS

A legszemfülesebb újonc.
Szénafű tizedes kedveltje.
(Barátságuk ára
pálinkával előfizetve.)

Az első naptól a volt raktáros utódja,
a minőségi uniformisok tudója.
A természet felruházta
gyakorlati értelemmel:
első ránézésre tudja,
ki milyen ruhát érdemel.
Sebestyén és Hájas mentéje ócska, kopott;
a Diák fél számmal kisebb bakancsba' topog,
csak szakadozó szíjat adhat Millsteinnek;
némelyek fél pár zoknival állnak, várnak.
Gábrriel ruhája új, bakancsa ékes.
(Nem kérdéses, ki a szövetségese.)

Oszt pizsamát, szíjakat, ingeket,
felszerelést, jelvényt,
szűrős, gúnyos szavakat, intelmet,
eszet és leleményt,
és fölényesen hallgat.
(Mintha már öreg katona,
nem újonc zöldfűlű volna.)

Magabiztos: Szénafű káplár helyett
ő vezényeli a bajtársakat.
A legkiválóbb újonc csak ő lehet,
bárki más ehhez ügyetlen alkat.

Leszerelés után rendőr
lehet belőle méltán,
hű törzsőrmesternek
szabályos mintapéldány.

A DIÁK

„A Diák”.
Harmadik naptól így hívják
(mert így nevezte őt Kornél,
az örök magabiztosság).

Mert különcsége mindig szembeötlök.
Villanyoltáskor nem találja az övet.

Éjjel levelet, jegyzetet, fecnit zörget.
És az őrségben is olvas hajnali ötig.

Zubbonya zsebében angol szótár dagad,
szünetben abból ízleli a szavakat.

A díszlépéseket olykor elvétí könnyen,
és tisztelegni sem tud katonához illően.
Az új teletexten
a hadi üzenet helyett
zűrzavar-verset ütöget,
ha nem érik tetten.

Mintha személyre szabott ködből
mémé, növelné a távolságot,
mintha várná, újra élednek
a rég kialudt képek és lángok.
Pihenéskor bámulja az eget,
mintha nem volna jelen, tévelyeg máshol.
Széttörő felhőket nézeget.
Nem kerüli a tócsát masírozáskor.

Puskacsövén a célkereszt
a fegyvertisztításnál elhajlik,
és nem jelenti a tiszteknek
Szénafű káplártól az őrnagyig.
De kiderül, ha jön a Nagy Fegyverbizottság,
és az elnöke lehordja az századot;
a hadnagy és a kapitány dühöng, kapkod
(„ennyi ostobát egy helyen ki látott?”),
és valamennyien elárasztják mérgejükkel
a bukásra álló, gondatlan Diákat.

A parancsnok szabotázs akciót,
hadbíráskodást és árulást emleget.
Mint a szegek, koppannak a szavak.
Távolba néz a Diák. Méri a felleget.

GÁBRIEL, AZ IRODAVEZETŐ

A megtermett, szabályos szőkeség maga,
kinek másoknál hosszabb lehet a haja:
ő a párttitkár-százados őrangyala.
Az erdélyi szilvalével
mindig hatásosan érvel:
enyhül a parancsok szigora,
nő a kivételesek sora.

Hajnalban Gáriel ajtót nyit lassan,
és sértőn zengedező himnusz harsan:
egyetlen gombnyomásra
oszlik az álom-pára.

Zakatozás és üvöltés.
A recsegő hangfal sivákol:
készül a sértő diadalmenet,
és messzebb szökik a távol.
A visszakényszerített sok élő kísértet
hontalanított létbe sorakozni lépked.

Parancsszóra kezdődik hamar
(összesen kétszázharmincegyszer)
hajnali nemzeti hangzavar.
Nincs ellene orvosság, vegyszer.

Gáriel nem tornászik
novemberi fagyban
vagy sáros latyakban.
A százados-irodánál

neki sok dolga van:
szolgál, csetlik-botlik, ágál.

Hajtja a mély hála.
Nagyokat köpve,
csizmát fényesít
a himnusz szavára.

SZÉNAFŰ KÁPLÁR

A vidéki legény.
Úgy vezeti, tereli az újoncokat,
ahogy otthon a lovaknak parancsolgat.

Lám mégis lett belőle valaki mára,
több tucatnyi ember ugrik a szavára.

Ismételt vigyázzállást, büntető hajrát
vígán osztja – lássa szigorát a hadnagya.
De némelyekhez kíméletes, igaz barát:
a hízelgőket csávában soha nem hagyja.

Jelmondata szól monoton:
„A hálószebátok folyton
tündököljön és ragyogjon!”

5.30-kor a hangszórót túlharsogja,
és zavartan kapkod a parancs sok fogja.
A megalázás módjaiban válogat:
visszaél rangjával, fölényeskedik;
szabályra szoktatja a sorállatokat.

De egy reggel régi, sértő hangja
gyászos és halk lesz, mert éjjel a bakák
szapora, dühös ütlegekkel
takarója alatt elhallgattatják.

SIMAKÉPŰ, A TÖRZSŐRMESTER

Hangja pattogóan koppan.
Hisz a tökéletességben
rögeszmésen, megszállottan.
Nem lehet ránc az egyenruhán.
A bakancsnak ragyognia kell
menetelés előtt és után.
A zsebkendő simuljon a zsebben
folttalan, ráncatlan, érintetlen.

Erőlteti a tökéletességet,
de hibával teltek a közlegények.
Nem ismeri a csillagos tisztek valós mását,
az utak makacs porát, sem a dolgok romlását.
A Diák nadrágja élén fönnakad egy kifogás,
Hájasnak, mint mindig, gyűrött a csákója.
Millstein még borotválkozás után is borostás,
és bakancsát nem vikszotha ragyogóra.

Vigyázzállásban élesebbek a szavai.
„Egy szörnyű század kényelmes kamaszai.”
„DE LESZ MAJD ITTEN REND ÉS FEGYELEM!”

„Ez az örök utópia”, súgja Millstein
– és a rend ura mellette terem.

SEBESTYÉN

A nyakigláb, égimeszelő,
a tempós járású,

ki a sorból késve lép elő.
Gögös Gábriel
Lungujnak* nevezi el,
és a szava megpecsételő.

Első a sorban, lesve tekintget hátra.
De utolsó a parancsteljesítésben;
jobbra fordulna a Balra át!-ra.
Szidalom hull ismételten fejére;
Örmesteri korholás az ebédje.

* Román eredetű szó (lungul 'magas, hórihorgas')
De vigasztalja
a naponkénti levél (éltető emlékezet
az elveszett ízek távolából),
amelyet tíz fekvőtámaszért átvehet
gúnyos hangú Szénafű káplártól.

Levelek jönnek, levelek mennek,
és nem enyhül súlya a jelennek.

Sebestyén egy ködös, nehéz reggelen
nem ugrik bakancsba, egyenruhába;
káplár, himnusz harsog mindhiába,
fekszik mozdulatlan. Némán, süketen,
ordítástól, ráncigálástól nem retten.
Áttetsző, magas fal nő köréje.
Tömény közönyén nem hatol át
a kaszánya parancsa, törvénye.
Dühöng, tehetetlen a hatalom.
Rést nem tudni vésni a falon.

Egy hírzárlatos és levéltelen
terembe zárják a lélek-ármagot,
de gyógyírt, csodaszert nem találnak
a menekvő, önkéntes magánynak.

SZTÁNC SUJ, A FŐTÖRZSŐRMESTER

A bajuszos, büszke tiszt-helyettes.
Ha ő vezényel, a század lépte veretes
lehetne, de valakik a díszlépést
folyton elbotolják, elvétik,
és így egy órán át tart
a díszmenet az étkezdekig,
és egy legény sem veszi már zokon
az indulót hősi zászlóaljokról,
melyek átkelnek a Kárpátokon.
Ha cigarettaszünetben
valaki az otthoni nyelven beszélget,
Sztáncsuj a szokottnál is dühösebb lesz,
és hamar kiönti magából a mérget:
„Azt hiszem, anyámat szidjátok,
ha nem értem, mit beszéltek!”

Ki tudja, a bölcs érv honnan fakad,
de miatta se félhangosan, se suttogva
beszélgetni más nyelven nem szabad.

Szava ítél, elhatárol, kizár,
sokféle lelket uniformizál.

Most a Diák szól Millsteinhez:
Marad-e még valami másság, méltóság ott,
hol terv szerint színtelenítik a világot?

Kategoria: vers, próza
Denumire autor: Benő Attila

Látó Szépirodalmi Folyóirat